

PŘÍSPĚVEK K ROZŠÍŘENÍ NĚKTERÝCH VZÁCNĚJŠÍCH ROSTLIN V OBLASTI ČESKÉHO RÁJE

Spreading of some rare plants in Český ráj area

Vladimír FALTYS, Helena FALTYSOVÁ

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, B. Němcovce 2625, 530 02 Pardubice

Příspěvek uvádí výskyt a lokality 47 vzácnějších taxonů vyšších rostlin v oblasti Českého ráje a Semilsku.

Při botanických exkurzích v letech 1980-1995 jsme v oblasti Českého ráje a na Semilsku našli celou řadu vzácných a zajímavých druhů rostlin. Zčásti se jedná o druhy úplně nové pro území (*Carex chabertii*, *Monotropa hypophegea*, *Nasturtium officinale*), zčásti o druhy v posledních letech ověřené na známých lokalitách (*Asplenium viride*, *Ranunculus lingua*).

U každé lokality uvádíme číslo kvadrantu středoevropského síťového mapování podle Ehrendorfera (EHRENDORFER 1973) a stupeň ohrožení podle „Červeného seznamu“ (HOLUB et al. 1979 tj. C1 - kriticky ohrožený druh, C2 - silně ohrožený druh, C3 - ohrožený druh, C4 - druh vyžadující pozornost, E - endemit). Letopočet značí rok posledního nálezu.

Asplenium viride Huds. (sleziník zelený) C4

5457d - Rovensko pod Troskami, ve zdivu pramene Koudelka S města od r. 1978, stále se udržuje v několika trsech (1990, Faltysová).

Bidens radiata Thuill. (dvouzubec paprščitý)

5456a - Březina, sádky pod rybníkem Žabakor (1990, Faltys).

5457c - Krčkovice, rybník Věžák J obce, vyhrnuté dno a haldy deponií (1986, Faltys, Faltysová).

V území velmi vzácný druh, ale vyskytne-li se např. na dnech letněných rybníků, pak vždy ve velkém množství.

Butomus umbellatus L. (šmel okoličnatý)

5456b - Nudvojovice, rameno na pravém břehu Jizery (1983, Nováková). Potvrzení Slavíkova lokalita (Slavík 1977).

Na území Českého ráje začíná souvislý areál rozšíření tohoto druhu směrem do Polabí.

Calamagrostis pseudophragmites (Haller. fil.) Koeler (třtina pobřežní) C2

5358c - Semily, břeh Jizery v centru. (1990, Faltys). Velmi vzácný druh, rostoucí při

horních tocích řek. Tento konkrétní údaj je jediný za posledních 10 let v území. Druh je zřejmě přehlížený.

***Cardamine dentata* Schult.** (řeřišnice zubatá) C3

5456a - Březina, břehy Žehrovky S rybníka Žabakor (1990, Faltys).

5457c - Podtrosecká údolí, rybník v Podsemíně a rybník Věžák (1987, Faltys).

5556b - Vesec u Sobotky, rybník S silnice Vesec-Kost (1990, Faltysová 1990).

5557b - Libunec - rašeliniště na potoce Javorka (1990, Faltysová), ověřený údaj L.Ducháčkové z roku 1988.

Druh přehlížený, zaměňovaný s *Cardamine pratensis*, v území bude asi hojnější než je zatím známo.

***Cardaminopsis arenosa* (L.) Hayek** (řeřišničník písečný)

5357c - Rohliny, skály u Betlémského mlýna nad silnicí Rohliny - Rakousy (1995, Faltysová).

***Carex chabertii* F.Schultz** (ostřice Chabertova)

5357d - Semily, rezervace „Údolí Jizery“ SZ města (1990, Faltys), nově rozlišovaný druh ze skupiny *Carex muricata* (ostřice měkkoostenná).

V území roste v několika populacích. Revidoval dr. Řepka.

***Cephalanthera damasonium* (Mill.) Druce** (okrotice bílá) C3

5357c - Rohliny, skály u Betlémského mlýna nad silnicí Rohliny - Rakousy (1995, Faltysová), hojně na horním okraji bučiny.

***Cirsium heterophyllum* (L.) Hill.** (pcháč různolistý)

5457d - Rovensko pod Troskami, okraj lesa Na Paldě (1990, Faltys), nález v poměrně malé nadmořské výšce (350 m n.m.).

***Comarum palustre* L.** (zábělník bahenní) C3

5458c - rybník a louky „V rybníčkách“ mezi Lomnicí nad Popelkou a Libštátem. Velmi bohatá lokalita tohoto druhu, který v širším okolí není z této oblasti znám.

***Cyperus fuscus* L.** (šáchor hnědý)

5456a - Březina, sádky pod rybníkem Žabakor (1990, Faltys).

Druh v regionu velmi vzácný, zde hojně spolu s *Carex bohemica*.

***Dryopteris assimilis* S.Walker**

5357d - Semily, rezervace „Údolí Jizery“ SZ města (1990, Faltys).

5557a - Mladějov, lesní údolí potoka 1 km JV obce (1989, Faltys).

5557b - Prachovské skály, velmi hojně (1989, Faltys).

5557c - Leština, horní nádrž na Mrlíně zv. Brixák mezi Leštinou a Netolicemi (1990, Faltys).

5557d - les po červené značce mezi Nadslaví a Rybníkem Vyplatil u Ostružna (1990, Faltys).

Nově rozlišovaný druh kapradiny z okruhu kapradě rakouské (*Dryopteris austriaca*), udávaný z okolí Jičina (HEJNÝ et SLAVÍK 1988). V území je tedy mnohem hojnější než bylo dosud známo.

***Epipactis albensis* Rydlo et Nováková** (kruštík polabský) C2
5456a - Březina, břehy Žehrovky S rybníka Žabakor (1990, Faltys).
Potvrzený a ověřený ústní údaj dr. Pelce.

***Eriophorum gracile* Koch.** (suchopýr štíhlý) C2
5457c - Podtrosecké údolí, rašeliniště Vidlák a louky nezi Vidlákem a Věžákem (1988, Faltysová).
Ověřený údaj dr. Balátové, na lokalitě hojný. Roste zde společně s *E. latifolium* a *E. angustifolium*.

***Galium wirtgenii* F. Schultz** (svízel syřišťový Wirtgenův)
5457c - Údolí Libuňky mezi Hnanicemi a Hrubou Skálou (1988, Faltys).
5457d - Libuň, údolí potoka a rybník v Šidloboch (1987, Faltys).
Mizející slatinný druh příbuzný svízeli syřišťovému (*Galium verum*), zde na hranicích arely v Českých zemích.

***Gymnadenia conopsea* (L.) R.Br.** (pětiprstka žežulník) C3
5457c - Rohliny, skály u Betlémského mlýna nad silnicí Rohliny - Rakousy (1995, Faltysová). Nalezen 1 kvetoucí ex. pod skalami nad silnicí.

***Hottonia palustris* L.** (žebratka bahenní) C3
5456a - Březina, tůň na levém břehu Jizery v S části obce (1989, Faltys).
5456b - Přepěče - staré rameno Jizery „Stará voda“ 1 km Z obce (1989, Mrkáček, Faltysová).
Vzácný druh vodní rostliny, rostoucí zde na hranici svého rozšíření směrem do oblasti Českého termofytika.

***Hypericum humifusum* L.** (třezalka rozprostřená) C3
5457c - Lesní cesta na písčitém okraji lesa mezi Troskovicemi a Hrdoňovicemi (1988, Faltys).
5457d - Rovensko pod Troskami, zahrádky v osadě Na Paldě V města (1978-86, Faltysová).
Vzácnější druh, zasluhující pozornost. Vyskytuje se jednak v přirozených společenstvech, jednak jako plevel v zahradách.

***Juncus compressus* Jacq.** (sítina smáčknutá)
5456a - Březina, břeh Jizery v S části obce (1990, Faltys).
V regionu vzácný druh zasluhující pozornost.

***Leersia oryzoides* (L.) SW.** (tajnička rýžovitá) C4
5456a - Březina, sádky pod rybníkem Žabakor (1990, Faltys).
Vzácný druh obnažených dnů a břehů vod.

***Leucojum vernum* L.** (bledule jarní) C2
5457d - Libuň-Šidloby, údolí od rybníčka k lesu, 1 ex. (1987, Faltys).
5457d - v lese u silnice mezi Seminovou Lhotou a Rovenskem, 3 ex. (1988 Faltysová).
Pravděpodobně zbytek kdysi bohatšího rozšíření. Dosud je bledule hojná např. v inverzních Podtroseckých údolích.

***Menyanthes trifoliata* L.** (vachta trojlistá) C3

5556b - Vesec u Sobotky, rybník S silnice Vesec-Kost (1990, Faltysová 1990).

Jedna z posledních existujících lokalit v této oblasti.

***Monotropa hypophegea* Wallr.** (hnidák lysý)

5357c - Turnov - Šetřilovsko, svahový les navazující na park nad mlýnským náhonem na SV okraji města (1984, Faltys).

Nově rozlišovaný druh, velmi vzácný, asi též přehlížený.

***Myosotis caespitosa* C.F.Schulz** (pomněnka trsnatá)

5456a - Březina, sádky pod rybníkem Žabakor (1990, Faltys).

Vzácný druh břehů vod a obnažených den rybníků.

***Myosurus minimus* L.** (myší ocásek nejmenší) C3

5456a - Příšovice, pustá místa JZ obce. (1989, Faltys).

5457c - Hrubá Skála, rybízovna pod zámek (1985, Faltysová).

Vzácný plevel, na lokalitách se však vyskytuje v masovém množství.

***Nasturtium officinale* R.Br.** (potočnice lékařská) C2

5356d - Hrubý Rohozec, mokřiny a vodní plochy v louce pod zámek. (1987, Faltys).

Nová lokalita tohoto druhu v celém regionu.

***Neottia nidus-avis* (L.) Rich.** (hlístník hnízdák)

5357c - Rohliny, skály u Betlémského mlýna nad silnicí Rohliny - Rakousy (1995, Faltysová). Nalezen 1 ex. náhodně v porostu bučiny.

***Oenanthe aquatica* (L.) Poiret** (haluchovec vodní)

5456a - Březina, břehy Žehrovky S rybníka Žabakor (1990, Faltys).

5456b - Přepeře - staré rameno Jizery „Stará voda“ 1 km Z obce (1989, Faltysová).

Vzácnější vodní rostlina, zde na okraji svého areálu v rámci Českého termofytika.

***Peplis portula* L.** (kalužník šruhovitý)

5556d - Dolní Bousov, rybník (1986, Faltys).

5557d - Ostružno, rybník Vyplatil Z obce (1986, Faltys).

V regionu velmi vzácný druh vlhkých půd.

***Potentilla supina* L.** (mochna poléhavá)

5357d - Železný Brod, záp. okraj města, pusté místo u mostu přes Jizeru (1987, Faltys).

5456a - Březina, břehy Žehrovky S rybníka Žabakor (1990, Faltys).

5456b - Turnov, hlavní nádraží (1986, Flatys).

***Pseudolysimachion longifolium* (L.) Opiz** (úložník dlouholistý) C3

5457a - Karlovice, rašeliniště „Bezdná“ u železniční zastávky Sedmihorky.

5557a - Mladějov, údolí potoka JV obce (1989, Faltys).

Druh slatinných luk, kdysi v území pravděpodobně hojnější, dnes vyhubený melioračními zásahy.

***Ranunculus lingua* L.** (pryskyřník veliký) C3

5457c - Podtrosecká údolí, rašeliniště u rybníka Vidlák (1987, Faltysová).

Silně ohrožený druh naší květeny, na lokalitě je autorce znám již od 60. let, dosud hojný.

***Rubus saxatilis* L.** (ostružiník skalní)

5357c - Rohliny, skály nad Jizerou u Betlémského mlýna, okraj lesa u silnice Rohliny-Rakousy (1988, Faltysová).

***Rumex angiocarpus* Murb.** (kyselka krytoplodá)

5557a - skalky při cestě mezi obcemi Všeliby a Betlém. (1989, Faltys).

Nově rozlišovaný druh z okruhu *Rumex acetosella*, od něhož se odlišuje názkami rostlými s krovkami a společně opadavými.

***Sagittaria sagittifolia* L.** (šípátka střelolistá)

5456a - Březina, tůň na levém břehu Jizery v S části obce (1990, Faltys).

Vodní rostlina rostoucí zde na okraji svého areálu v Českém termofytiku.

***Schoenoplectus lacustris* (L.) Palla** (skřípinec jezerní)

5457c - Podtrosecké údolí, rybník Věžák, masový výskyt v prvním roce po vyhrnutí rybníka (1987, Faltysová).

***Silaum silaus* (L.) Sch. et Thell.** (koromáč olešníkovaný)

5456d - Olešnice u Turnova, louky JV obce (1987, Faltys).

Velmi vzácný druh slatinných luk, nový nález v regionu.

***Stellaria palustris* Retz.** (ptačinec bahenní) C3

5457a - Radvánovice u Hrubé Skály, u silnice (1989, Faltys).

5457c - Podtrosecká údolí, bývalý Želejovský rybník (1988, Faltys).

5557b - Jinolice, rybník Vražda (1987, Faltys).

5557c - Leština, v ohybu silnice směr Batín, malá bažinka u silnice (1990, Faltys).

***Thalictrum lucidum* L.** (žluťucha lesklá) C3

5456a - Březina, břehy Žehrovky S rybníka Žabakor (1990, Faltys).

5456c - Březina, JV břehy rybníka Žabakor (1990, Faltys).

Velmi vzácný druh slatinných luk v regionu.

***Thelypteris thelypteroides* (Mchx.fil.) Holub** (kapradiník bažinný) C3

5457c - Podtrosecká údolí, bažiny mezi Krčákem a hrází bývalého Želejovského rybníka (1987, Faltys).

V regionu velmi vzácný druh.

***Trifolium fragiferum* L.** (jetel jahodnatý) C3

5556d - Dolní Bousov, rybník (1986, Faltys). Druh slatinných luk a zasolených půd, vzácný.

***Valerianella locusta* Laterrande em. Betcke** (kozlíček polní)

5457d - Cidlina, okraj pole u železničního přejezdu silnice JZ železniční zastávky Cidlina (1989, Faltys).

Polní plevel teplých oblastí, v regionu vzácný.

***Verbascum lychnitis* L.** (divizna knotovitá)

5457c - Trosky, u restaurace pod hradem (1987, Faltys).

Teplomilný druh na okraji svého areálu.

***Veronica polita* Fries** (rozrazil lesklý)

5456b - Na červené turistické značce mezi Turnovem a Hlavaticí (1985, Faltys).

5456b - Turnov, hlavní nádraží (1986, Faltys).

Vzácný teplomilný plevel.

***Veronica triphyllos* L.** (rozrazil trojklanný)

5457c - Borek pod Troskami, Borecké skály (1989, Faltysová).

Vzácný teplomilný plevel.

***Vicia dumetorum* L.** (vikev křovištní)

5457b - Kozákov, v bučině na západním svahu (1989, Faltys).

Překvapivý nález tohoto vzácného druhu mimo areál souvislého rozšíření.

***Vincetoxicum hirundinaria* Med.** (tolita lékařská)

5357c - Rohliny, skály u Betlémského mlýna nad silnicí Rohliny-Rakousy (1989, Faltysová).

5357d - Semily, rezervace „Údolí Jizery“ SZ města, skály pod Galerii, (1989, Faltys).

5358c - Horní Benešov, bývalý lom J obce (1989, Faltys).

Souhrn

V letech 1980-1995 byl ověřen výskyt u 47 vzácnějších taxonů vyšších rostlin v oblasti Českého ráje.

Summary

In 1980-1995 were followed occurrence of 47 rare plants species in Český ráj area.

Literatura

EHRENDORFER E. et al., 1973: Liste der Gefasspflanzen Mitteleuropas. - Ed.2. Stuttgart.

HEJNÝ B., SLAVÍK B., 1988: Květena ČSR I. Praha.

HOLUB J., PROCHÁZKA F., ČEŘOVSKÝ J., 1979: Seznam vyhynulých, endemických a ohrožených taxonů vyšších rostlin květeny ČSR. Preslia, Praha, 51: 213-237.

SLAVÍK B., 1977: Floristicko-fytogeografická charakteristika Českého ráje z hlediska ochrany přírody. Boh. centr., Praha, 6: 43-123.

Došlo: 10.11.1997